

INKLUSION AF UNGE MED AUTISME

Basisprojekt 1

Emma Sofie Christensen- 73709

Vejleder: Sune Beck

Resumé

Dette projekt undersøger mulige udfordringer for unge personer med autisme spektrum forstyrrelse (ASF) vedrørende inklusion på ungdomsuddannelserne. Med mere har dette projekt belyst hvordan ASF elever kan opleve belastninger af at leve i et ”præstationssamfund”. Problemformuleringen bliver besvaret igennem dokumentanalyse med brug af Ander Petersen teori om Præstationssamfundet.

Ud fra Analyse kan dette projekt konkludere, at denne gruppe af unge oplever nogle udfordringer ved inklusion på ungdomsuddannelserne, heriblandt særligt på grund af udfordringer ved socialt samspil, uoverskuelige rammer samt udfordringer i form af mangel på den rigtige støtte der formoder at afhjælpe disse udfordringer.

<i>Indledning</i>	3
Problemfelt	3
Problemformulering	5
Redegørelse	5
<i>Litteratursøgningsproces</i>	9
<i>Metode</i>	15
<i>Teori</i>	16
Teorien om Præstationssamfundet	16
<i>Analysestrategi</i>	18
<i>Analyse</i>	18
Barrier for sociale netværk	18
Krav om at være omstillingsparat og uoverskuelige rammer	20
Manglende tid og ressourcer	21
<i>Konklusion</i>	22
<i>Litteraturliste</i>	24

Indledning

Problemfelt

I forlængelse af Anden Verdenskrig, vedtog FN Verdenserklæringen om Menneskerettighederne, med hvilket FN ønskede at lave et fælles mål om menneskets grundlæggende rettigheder (Forenede Nationer, 1948:2). Erklæringen skal ses som en slags rettesnor for at sikre, at alle mennesker bliver behandlet lige. Menneskerettighederne fremstilles i 30 artikler, hvor artikel 26 omhandler at enhver har ret til undervisning og lige muligheder for videre uddannelse (Forenede Nationer 1948;8). Ligeledes fokuserede Det Europæiske Råd på at fremme lige muligheder for uddannelse for det enkelte individ, da de vedtog resolutionen *vedrørende integration af handicappede børn og unge i almindelige uddannelsessystemer* i 1990. Det fremgår blandt andet af resolutionen, at medlemsstaterne skal intensivere deres ambitioner om at integrere elever med handicap i det almindelige uddannelsessystem (Det Europæiske Råd, 1990;1). Tre år senere, i 1993, blev FN's *standardregler om lige muligheder for personer med handicap* vedtaget, hvori konkrete anvisninger bliver givet på, hvordan man skaber lige muligheder for personer med handicap (Socialstyrelsen, 2012: 8).

Initiativet om alles ret til uddannelse, tages op i Salamanca, Spanien i 1994, hvori 92 lande og 25 internationale organisationer vedtog *Salamanca Erklæringen og Handlingsprogrammet For specialundervisning* (Salamanca Erklæringen, 1994; 2).

Endnu en gang kom Det Europæiske Råd med en resolution i 2003, kaldet: *om lige uddannelsesmuligheder for handicappede elever og studerende*, hvori der understreges et yderligere behov for foranstaltninger til at forbedre uddannelsesmuligheder for handicappede og initiativer på fællesplan, som har til formål at sikre at handicappede får bedre adgang til uddannelse på lang sigt. (Det Europæiske Råd, 2003; 1-2).

2009 FN Handicapkonvention

FN's handicapkonvention, som blev vedtaget i 2006, blev implementeret i Danmark i 2009. Dette indebærer, at man politisk er forpligtet til at udvikle socialfaglige indsatser for at forbedre mulighederne for personer med handicap i at deltage i samfundet. Forskellen på handicapkonventionen og standardreglerne er, at konventionen er juridisk bindende og derfor er det enkelte land forpligtet til at opfylde lige rettigheder (FN Handicapkonvention:2009). Eftersom autisme, er et neurologisk handicap, er den danske stat forpligtet til at sikre bedre

muligheder for deltagelse i samfundet samt levevilkår (VIVE 2016). En rapport lavet af Det Nationale Forskningscenter for Analyse og Velfærd (VIVE 2016) viser, at det kniber med at realisere den danske handicappolitiks mål om lige muligheder for personer med og uden handicap. Undersøgelsen omhandler hverdagslivet og levevilkår for personer med både fysiske og psykiske handicap, hvor autisme hører under det sidstnævnte (VIVE 2016). Resultaterne viser, at personer med handicap har et lavere uddannelsesniveau sammenlignet med resten af den danske befolkning. Ifølge undersøgelsen har 30% af personer med et større psykisk handicap kun grundskole eller realeksamen som den højeste uddannelse og dropper oftere ud af en påbegyndt uddannelse (VIVE 2016: 8). Yderligere viser en undersøgelse udarbejdet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd at unge med autisme klarer sig dårligt både i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne. Gennemsnitlig var ca. 88% af alle unge 18-årige enten i gang eller færdig med en ungdomsuddannelse, sammenlignet med de unge med autisme var det kun ca. 60% (Dalskov Phil og Salmon, 2019:1-4). Undersøgelser lavet på Beskæftigelsesområdet viser også nogle udfordringer for personer med autisme, alarmende viser en undersøgelse foretaget af Landsforeningen Autisme og Det Nationale Autismeinstitut i 2016, at 9 ud af 10 voksne med autisme er uden ordinær beskæftigelse og 39% lever på ydelser, der er på niveau med kontanthjælp (Landsforeningen Autisme, 2016). Tilføjevis viser VIVEs rapport fra 2016 at personer med autisme har en lavere arbejdsmarkedstilknytning (VIVE 2016). I forelæggelsen af disse negative tendenser der ses på arbejdsmarked for personer med autisme, kunne det skyldes at denne gruppe ikke formår at få en uddannelse. Oversående kan være problematisk for det enkelte individ, men også det problem for samfundet, da de virker til at være nogle udfordringer for samfundet at rumme denne gruppe.

Hvordan kan det være at denne voksende gruppe af folk med autisme ikke formoder at komme igennem uddannelsessystemet? For hvad er det for normer og krav, der er til stede i samtiden og hvilke mulighedsbetingelser skaber dette for personer med autisme ift. at inkluderes på ungdomsuddannelserne, herunder ungdomsuddannelserne i Danmark? Anders Petersen argumenterer for, at de høje krav til præstation og selvrealisering særligt påvirker de unge, da hvis ikke man formår at leve op til de krav som præstationsamfundet stiller, kan det resultere i stress, depression eller en anden sårbarhed (Petersen, 2016:14-15) Projektets hoved fokus er på unge personer med autisme, da jeg har en formodning om at i ungdomsårene eksistere, nogle ekstra høje krav til præstation og min forestilling er at unge personer med autisme er en gruppe, der kunne opleve udfordringer af præstationsamfundets

normer og krav, i en højere grad en, end person uden en neurologisk betinget udviklingsforstyrrelse.

Problemformulering

Hvilke udfordringer er der forbundet med inklusion af unge med diagnosen autisme spektrum forstyrrelse (ASF) i ungdomsuddannelserne?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvilke udfordringer har unge med diagnosen ASF?
- Udgør præstationskrav på ungdomsuddannelserne en barriere for inklusion af unge med ASF?
- Hvad siger forskningen om inklusionsmuligheder for unge med ASF?

Redegørelse

Når et projekt omhandler personer og deres diagnoser er det yderst vigtigt at have en forståelse for diagnosen indvirkning på den enkelte men også omgivelserne. Selvom autisme er et gammelt begreb forekommer det mig at forståelsen for særligt denne forstyrrelse ikke er særlig stor i den samlede befolkning.

Hvad er Autism Spektrum Forstyrrelse (ASF)

Nedenstående afsnit vil redegøre for og afklare begrebet autisme. Mit ønske med dette afsnit er at skabe en forståelse for diagnosen og definere en række fælles præferencer og karaktertræk, som kan beskrive individer med autisme.

Formålet med at klarlægge og afgrænse det handicap, som karakteriserer autisme spektrum forstyrrelser, er at det giver et indblik i de grundproblematikker som personer med ASF og

deres omgivelser oplever. En forståelse er også vigtig med henblik på at kunne få den rette form for støtte (National Autisme Plan, 2006).

ASF, autisme spektrumforstyrrelse er et konsoliderende paraplybegreb for en række neurologiske udviklingsforstyrrelser med lignende træk. Autisme betragtes som et spektrum, hvor at individer med forstyrrelsen kan variere bredt fra hinanden. Der kan være forskelle ift. behov for støtte, kompetencer, svagheder osv. (Landsforeningen Autisme)

Personer med autisme diagnosen er vildt forskellige, og udfordringerne som følger diagnosen, er også forskellige fra person til person. Graden af autisme defineres ved hjælp af et spektrum, kaldt autisme spektrum forstyrrelse (ASF). Jeg vil ikke gå dybere ind i de forskellige grader af autisme spektrum, da det tjener ikke et væsentligt formål i mit projekt, dog er det vigtigt at understrege at, personer med autisme indenfor ASF har det til fælles, at symptomerne hovedsageligt viser sig som afvigelser i:

socialt samspil: Personer med autisme kan det være svært at lære og forstå andre menneskers følelser og hensigter. Ligeledes har personer med autisme det svært ved at udtrykke egen følelser og forstå dem. Derfor kan det være udfordrende for mange personer med autisme at agere i sociale sammenhænge, og forstå de uskrevne regler der følger. På grund af disse udfordringer kan det være vanskeligt at indgå i og etablere venskaber (psykiatrifonden, 2021; Socialstyrelsen, 2021).

Kommunikative færdigheder: Evnen til at tale, den korrekte brug af ord, evnen til at engagere og engagere andre, intuition og spontanitet, forstå regler og forestillingsevne er områder, hvor personer med autisme ofte har det svært. (Ryhl, 2016;2012: 18)

Forestillingsevnen: I diagnosemanulen beskrives den begrænsede forestillingsevne følgende: For det første viser en begrænset forestillings evne sig som optagethed af objekter og stereotype snævre interesser der varierer i intensivitet og afgrænsning. For det andet viser det sig også som en tvangsmæssig overholdelse af specifikke, faste rutiner uden et formål. Tredje punkt omhandler stereotype, gentagne bevægelsesmønstre, såsom omfattede hånd- eller fingerbevægelse, eller hånddrejninger eller komplicerede kropsbevægelser. Til sidst er opmærksomhed af detaljer, der ikke har nogen funktionel betydning (Ryhl, 2016: 18)

Sansemæssige udfordringer: En stor del af personer med autisme oplever også diverse sanseforstyrrelser relateret til syns-, høre-, berørings- og følesansen. Eksempelvis oplever nogle overfølsomhed eller manglende følsomhed ved smag, lys, lugte, temperaturer, berøring mm. Det kan være meget generende og belaste for den enkeltes liv at opleve overfølsomhed eller manglende følsomhed over for sanseindtryk. Udfordringer ved høre- og følesansen kan opleves meget kraftigt og svært at abstrahere fra, hvilket gør at daglige gøremål som at gå i bad eller tage tøj på kan derfor være meget udfordrende for personer med autisme (Socialstyrelsen, 2021; Landsforeningen Autisme, 2021).

Det anslås, at omkring 1 % af befolkningen i Danmark har en autisme spektrum diagnose, men forekomsten har været stigende de seneste år, hvilket kan skyldes den øgede opmærksomhed og viden på området, men det kan også være grundet at personer med autisme spektrum forstyrrelse har udfordringer ved at opfylde nutidens samfundskrav om sociale kompetencer og hurtig omstilling (Landsforeningen Autisme, 2021).

Ungdomslivet med autisme

Et kendetegn ved ungdomsfasen er øgede krav om forandring, fleksibilitet, om at skulle træffe valg osv. Disse krav kan være svære for de fleste unge, men med henblik til de unge med autisme, må der forventes at følge nogle særlige udfordringer for denne gruppe.

Undervisning

I det ordinære uddannelsessystem, er undervisningen målrettet neurotypiske personer, hvilket betyder personer som besidder en typisk kognitiv profil i modsætning til personer med autisme. Forventningen er, at den enkelte elev tilpasser sig den gældende studiestruktur og gennemfører deres ungdomsuddannelse på tre år. Den treårige ungdomsuddannelse har til hensigt at eleverne udvikler sig fagligt, personligt og socialt, hvor den sociale udvikling for den enkelte får en større rolle end i folkeskolen (Landsforeningen Autisme, 2019). Typisk set er ungdomsuddannelserne karakteriseret ved at den enkelte elev har mere ansvar for egen læring, hvilket kan vanskeliggøre målsætninger om en inklusiv skole, idet at der ikke er den samme pædagogiske tilgang til ungdomsuddannelser, som der er i folkeskolen.

Da autisme er et usynligt handicap, er tendensen at både lærer og de andre elever forventer det samme af elever med og uden autisme. Også selvom lærerne måske godt ved at eleven med autisme kræver lidt ekstra støtte og hjælp, er det svært for lærerne og de andre elever at abstrahere fra at den handicappede elev ser helt almindelig ud. I den forbindelse er det også

væsentligt at understrege, at selvom forskellen på funktionsniveau er vidt forskellig hos personer med autisme, har de alle uanset hvor påvirket de skulle være af deres handicap et behov for støtte for at leve et værdigt og meningsfuldt liv (National Autismeplan, 2006:28).

Inklusion

Et andet begreb der tyder på at have ikke en særlig brugbar definition af er begrebet inklusion. En enestående definition af ordet er yderst vanskeligt at finde frem til. Mit formål er ikke at give en definition af begrebet i sin helhed eller belyse om de forskellige måder det forstås i forskellige sammenhæng, men at fremhæve hvori begrebet om inklusion i en skolesammenhæng har sin oprindelse. Begrebet inklusion eller nærmere "Inklusive School" blev introduceret i Salamanca i Spanien på FN'S verdenskonferencen omhandlende Specialundervisning tilbage i 1994. Lande der har tilsluttet sig Salamancaerklæringen skulle derfor anerkende princippet om lige uddannelsesmuligheder for alle, sagt på en anden måde, så skulle alle involverede parter arbejde på en sikring af uddannelse for alle som tager hensyn til den enkeltes elevs behov:

"alle børn har en grundlæggende ret til uddannelse og skal have mulighed for at opnå og opretholde et acceptabelt læringsniveau [...] uddannelsessystemer og uddannelsesforløb skal indrettes og iværksættes på en sådan måde, at de tager hensyn til de store forskelle i egenskaber og behov" (Salamanca Erklæringen, 1994: 2).

På baggrund af erklæringen ses det, at der skal skabes lige uddannelsesmuligheder for alle, og dem der har brug for ekstra støtte, skal modtage den hjælp de har brug for, for at opretholde et acceptabelt læringsniveau. Endvidere fremlægger Salamanca- Erklæringen at formålet med inklusion i skolen, er at det anderkender alle børns behov, og at *"den inkluderende skole, som det bedste middel til at skabe solidaritet mellem børn med særlige behov og jævnaldrende"*. Specialskoler skal kun være undtagelsen, hvor står klart at barnets behov ikke kan opfyldes i en almindelige klasse (Salamanca Erklæringen, 1994).

Men denne inklusion tanke, bliver regeringens målsætning fra 2017, om at 90% af en ungdomsårgang skal have gennemført en ungdomsuddannelse inden 25 alderen også relevant for ungdomsuddannelserne (Uddannelsesforbundet, 2017).

Litteratursøgningsproces

Alle projekter bygger på litteratur og materialer, og er den central del af samfundsvidenskaben, da når man arbejder samfundsvidenskabeligt trækker man på viden fra andres forskning og bygger videre på den allerede eksisterende viden. Litteratursøgning og en grundig en, er grundlæggende for at få et overblik over det forskningsfelt man arbejder med og derved vurdere om ens undersøgelse er overhoved akademisk relevant (Andersen,.et.al 2019: 62).

Litteraturgennemgang har til formål at vise en gennemgang og kvalificering af materialer som jeg har udvalgt, som har kunnet danne baggrunden for min undersøgelse af mit problemfelt (Andersen,.et.al 2019: 62).

Udover at litteraturen har relevans og underbygget mit problemfelt, bruger jeg den eksisterende litteratur i min analyse supplerende med teori.

Starten på søgningen var at søge efter allerede eksisterende forskning omhandlende personer med autisme og deres møde med uddannelsessystemet. Særligt var jeg interesseret i hvordan personer med autisme oplever 'gymnasiekulturen' og det pres som følger unge i nutidens Danmark.

Startpunktet blev til en grov søgning på google.dk hvor mit bedste fund var en undersøgelse fra Dansk Handicaporganisationer, hvor de angiver at ca. 60% af unge med autisme aldrig får en ungdomsuddannelse (Danske Handicaporganisationer 2019). Et andet fund var en undersøgelse fra VIVE, som viser at personer med et psykisk handicap (hvor at autisme indgår), har en tendens til at have et lavere uddannelsesniveau end resten af befolkningen (VIVE 2016). Disse to undersøgelser gav mig en solid base til at indsnævre søgningen og udarbejde en problemformulering. Efter en hurtig gennemgang af disse undersøgelser, gik jeg i dybden for at finde mere forskning om personer med autisme og mulige barrierer, der giver et indblik i at unge personer med autisme ikke får en uddannelse.

RUC's egen forskningsportal, var den første database jeg søgte i, da jeg ønskede at finde ud af hvilke forskningsprojekter der er gennemført om autisme på RUC. Jeg fandt bl.a. Sune Becks kvalitative forskningsprojekt *De unges kamp for anerkendelse- En undersøgelse af deltagelsesmulighederne for unge med autisme og lignende støttebehov på området* (Beck, 2020). Eftersom Becks forskningsprojekt havde relevans i forhold til min egen problemformulering, undersøgte jeg nærmere hans kildehenvisninger. Særligt Becks reference til det kritiske blik der synes være hos danske forskere omkring gennemførelsen af

handicaps politikken, var relevant for mit problemfelt (Beck, 2020; 10). Ved at undersøge nogle af Becks kilder, fik jeg eksempelvis igangsat en struktureret kædesøgningen. Når man bruger denne søgestrategi, genbruger man således andres referencer til at afdække om man er kommet godt omkring sit emne (Andersen et al., 2019:71-72; Rienecker et al., 2017:167-168).

Jeg brugte også Det Kongelige Bibliotek til at finde materiale, via samme søgeord som ovenstående. Her fandt jeg Charlotte Ryhls værk: *Autismevenlig undervisning*. Ryhl er psykolog og specialistgodkendt med speciale i autisme, jeg benyttede overstående bøger til at få et pædagogisk og psykologisk indblik af autisms rolle i uddannelsesrammer. Selvom at Ryhl primært er fokuseret på folkeskolen, kan hendes teori nemt gøre sig gældende for elever i ungdomsuddannelse-alderen. Ryhl (2016) gør det selv klart at problemerne ikke stopper for eleverne med autisme når de forlader folkeskolen og af den grund var det særligt kapitel 12: *Inklusion af elever med ASF*, hvori Ryhl blandt andet, redegør for den allerede eksisterende viden om inklusion og hvad fremmer inklusion for elever med autisme spektrum forstyrrelse (Ryhl, 2016: 131-143). Det førte til en søgning om inklusion og det grundlag der ligger bag dette begreb og hvilke relationer det har til den danske handicappolitik, førte til fundet af Salamanca Erklæringen fra 1994, samt FN Handicapkonvention i 2006, hvilket har dannet et historisk grundlag for mit problemfelt.

Inklusion af elever med autisme i dansk kontekst

Den største del af den danske litteratur om inklusion, omhandler folkeskolen og ikke ungdomsuddannelserne som er mit genstandsfelt. Alligevel er det relevant at fremhæve undersøgelser omhandlende inklusion i folkeskolen, da det giver indblik i nogle af de udfordringer, som elever med autisme oplever, allerede er fremtrædende inden eleven starter på ungdomsuddannelsen. Nedestående er fundet på google scholar med søgeordet inklusion og autisme/elever med særlige behov.

Inklusion i folkeskolen- Sammenfatning af resultaterne fra inklusionspanelet

I forlængelsen af lovændringen om øget inklusion i folkeskolen i 2012, der gav kommunerne mere fleksible muligheder for at forbedre og understøtte inklusionsarbejdet, har SFI og DPU udgivet en rapport vedr. inklusion i folkeskolen. Rapporten indeholder en undersøgelse lavet i henhold til folketingets målsætning i 2012 om at 96% af alle danske skoleelever skal være inkluderet i folkeskolen i 2015. Undersøgelsen gik ud på at undersøge elevernes trivsel og deres faglige udbytte i den periode, hvor folkeskolerne har skullet omstille sig til øget

inklusion. Undersøgelsen fokuserede både på tilbageførte elever fra specialundervisningstilbud til almenområdet, elever med særlige behov i almenskolen og deres normaludviklede klassekammeraters trivsel og udvikling. Rapporten konstanter, at de fleste normalt udviklede elever trives godt med inklusionen, men at det ikke gælder for alle elever med særlige behov. Det tyder på at de elever som blev tilbageført til almenområdet trives dårligere end gennemsnittet, dog er det eleverne med særlige behov, dvs. at de tilbageførte elever regnes ikke med, som ligger konsekvent under gennemsnittet. Ydermere konkluderer rapporten at trivslen hos disse elever udvikler sig ikke i en bedre retning over tid. På det faglige område konkluderes det at de tilbageførte elevers deltagelse i undervisningsaktiviteter ligger en del under niveauet for den samlede gruppe, hvilket det gælder også for de øvrige elever med særlige behov (Nielsen, 2016: 8-14). Hermed slår rapporten fast, at inklusionen er ikke uden problemer på folkeskoleniveau, da de tilbageførte elever i gennemsnittet havde en bedre trivsel sammenlignet dem med særlige behov. En tilsvarende undersøgelse på elever på ungdomsuddannelserne ville være interessant, særligt ville det være gavnligt at lave en undersøgelse af trivsel hos elever med særlige behov, trives i almen tilbuddet.

Inklusionundersøgelse 2021

Det fremgår af den årlige inklusionsundersøgelse lavet af Landsforeningen Autisme i 2021, at 45% af de 1126 adspurgte forældre til børn med autisme, oplever at deres barn har ufrivilligt skolefravær. Ifølge Landsforeningen autisme er ufrivilligt skolefravær når et barn ikke møder op i skolen for at beskytte sig selv mod mistrivsel, ubehag og oplevet eksklusion i skolen. Ufrivilligt skolefravær, eller skoleværing som det også bliver kaldt, opstår ofte når børn med autisme ikke får den rette støtte som de har brug for, og når de rammer de bliver mødt med er uoverskuelige (Landsforeningen Autisme 2021).

Når der bliver spurgt om kvaliteten af støtten som respondenterne børn får i skoletilbudet, mente kun 18% at forældrene med børn inkluderet i folkeskolen, at deres barn får den støtte og hjælp de har brug for. Desuden mente 77% at deres barn ikke får den støtte og hjælp det har brug for. Hvorimod mener 63% af respondenterne med barn i specialskolerne, at deres barn får den støtte de har brug for. Samlet set er der stor forskel på forældrenes tilfredshed med de tilbud børnene får (Inklusionundersøgelsen 2021: 11).

Den gennemgående tendens ud fra undersøgelsens resultater synes at være at tilfredsheden med inklusion er markant lavere hos respondenterne med børn inkluderet i folkeskolen

sammenlignet med dem der har børn i specialklasser og specialskoler
(Inklusionundersøgelsen 2021: 3-4)

Den nuværende litteratur er på mange måder stadigvæk fragmenteret angående individer med autismediagnosen i ungdomsalderen og deres møde med ungdomsuddannelserne og gymnasierne i Danmark. Hvorfor der ikke er lavet flere undersøgelser omhandle dette genstedsfelt undrer mig, fordi som tidlige nævnt er gruppen af personer med autisme voksende. Der er brug for Danske forsknings indslag, vis formål er at vurdere om hvilke infinitiver kunne unge personer med autisme at få en ungdomsuddannelse, men også belyse om hvad ikke virker.

International forskning

Mit formal var at finde forskning der kunne belyse og berette om hvilke udfordringer der er forbundet med inklusion af unge med ASF i ungdomsuddannelserne, hvilket den danske forskning ikke kunne belyse tilstrækkeligt. Derfor søgte jeg væk fra danske databaser og vidre til fløjene databaser: SCOPUS, EBScohost, Google Scholar og Web Of Science. Søgning på internationale og omfattende databaser var nødvendig, da jeg hurtigt fandt det vanskeligt at finde dansk forskning vedrørende mit problemfelt og derfor antog jeg at en søgning i internationale databaser måtte give mig en bredere baggrund for mit problemfelt. Ud fra min problemformulering og arbejdsspørgsmål lavede jeg en søgeprofil på engelsk i form af søgeord. Jeg oversattede de danske ord til engelsk og tilføjede tesaurusser for at min søgning blev mere relevant. Den nedestående tabel udgør en del af mig søgeprofil, den anden del er beskrevet efterfølgende.

Dansk	Autisme, Autisme spektrum forrestyrrelse	AND	Inklusion, inkludere undervisning, social inklusion	AND	Gymnasium, ungdomsuddannelser	AND	Teenager, ungdomsalderen, unge
Engelsk	Autism OR asd OR autism spectrum disorder asperger's OR asperger's syndrome OR autistic disorder OR aspergers	AND	inclusive education OR social inclusion OR social inclusive,	AND	high school OR secondary school	AND	Adolescents OR young adults

Jeg anvender *boolsk operatorer* AND og OR til at styre søgningen, det ikke en del af overstående tabel men jeg bruge også boolsken NOT begrænse søgningen i nogle omfattende databaser (Andersen et al., 2019:71-72). Jeg ønskede at udelukke følgende fra min søgning: *NOT (pre- school OR kindergarten OR early childhood education) NOT (young children) NOT (intellectual disability OR mental retardation OR learning disability OR developmental disability OR learning disabilities)*. Derved bruges NOT, til at begrænse at jeg finder forskningen indeholde kun det jeg søger efter.

Min søgestreng blev således til:

(autism OR asd OR autism spectrum disorder OR asperger's OR asperger's syndrome OR autistic disorder OR aspergers) AND (inclusive education) AND (social inclusion OR social inclusive) NOT (intellectual disability OR mental retardation OR learning disability OR developmental disability OR learning disabilities) AND (high school OR secondary school) NOT (pre- school OR kindergarten OR early childhood education) AND (Adolescents, young adults) NOT (young children)

Blookserene blev brug lidt forskelligt efter hvordan fremgangsmåden fra på databaserne. På trods af metoderne for at begrænse søgningen, gav søgningen et u håndterbart antal studier, da det er et ganske stort forskningsfelt international. Derfor valgte jeg at fremhæve studier der omhandler sammenhængen mellem angst og autisme spektrum forstyrrelse, da det forekommer at være en stor del af forskningsfeltet, der omhandler social/faglig inklusion af personer med autisme i ungdomsalderen.

Angst og autisme

Elever med autisme, uden intellektuelle og udviklingsmæssige handicap (IDD) er i risiko for at blive socialt udstødte i skolemiljøer, da et af kendetegnene ved autisme er at have

udfordringer, når det kommer til social kommunikation. Elever med autisme, som har en IQ inden for normalområdet, kan dagligt opleve misforståelser, ensomhedsfølelser og en følelse af at være anderledes, samt have nogle udfordringer ift. venskaber (Videnscenter for autisme, 2006) (Skafle et al. 2020)

Social angst blandt børn og unge med autisme uden (IDD) skønnes at forekomme oftere end for normalt udviklede unge (Videnscenter for autisme, 2006). I et systematisk review lavet af et al., 2020, der undersøger forskellige forskningstilgange til inkluderende undervisning for unge med ASF uden IDD i almen skole, tydene de gennemgående artikler på at angst og angstfremkaldende aktiviteter opleves som en hindring for både social og faglig deltagelse for elever med ASF uden IDD (Lüddeckens et.al, 2020: 44). Dette understøttes af et systematisk review gennemført af Williams et al. (2017), der undersøgte 31 kvalitative studier af elever med autisme spektrum forstyrrelse i den almene skole. Forfatterne konkluderede at tre aspekter af deres skoleoplevelse bidrog til en negativ følelse af at være anderledes. For det første var de selvbevidste om deres diagnose og at de følte sig anderledes, for det andet oplevede disse elever udfordringer ved samvær med jævnaldrende og store grupper, endeligt var det fysiske skolemiljø en udfordring, f.eks. støj. Disse udfordringer påvirker elever med autisme i og uden for skolen (Williams et al.2017).

Desuden indikerer litteraturen en sammenhæng mellem graden af ASF-symptomer og angst samt depression. Dette understøttes bl.a. af et studie lavet af Mazurek (et al.,2010), hvor ud fra resultaterne det konkluderes at færre symptomer på angst og depression sås hos de unge med en højere sværhedsgrad af autisme, hvor flere symptomer på angst og depression sås hos de unge autister med et højere IQ. Denne holdning underbygges af Chen (et al.2016) hvor forfatterne fandt en sammenhæng mellem mindre 'alvorlige' varianter af autisme og høj grad af social angst med mindre socialt engagement. Medvidere vidste det sig at personerne i undersøgelsen som led af meget social angst foretrak at være mere alene (Chen et al. 2016) Elver med autisme og ofte problemer med at stifte bekendtskaber og venskaber, kan resultere i ensomhed og social eksklusion på deres uddannelsessted. Ensomheden kan endda resultere i depression, hvilket bare forstørret presset på eleverne med autisme.

En del studier peger på at angst og depression er almindelige følelser hos personer med autisme. Eksempelvis fremgår det af et svensk studie at ud af en gruppe på 54 voksne personer (gennemsnitlig over 27 år) med Aspergers syndrom, at hele 70% har oplevet mindst en episode af 'svær depression' igennem deres liv, 50% lider af tilbagevendende depressive episoder og 50% lider af angst (Lugnegård et al. 2011) Det samme mønster ses også hos unge og børn med autisme, hvilket fremgår af et studie, hvor 37 børn og unge autisme undersøges

på en privat klinik i Istanbul. Af studiet fremkommer det, at ud af de 37 deltagere, har 94% mindst en anden psykisk lidelse, angst lidelser værende den hyppigste på 54% (Motavalli Mukaddes et al. 2010). Overordnede kan det konkluderes at unge med ASF uden IDD, i høj grad oplever angst og depressioner, som medfører at denne gruppe unge har en tendens til at være alene og ikke deltage i sociale sammenhænge.

Metode

I det følgende afsnit beskrives den valgte metode, som er anvendt i projektet til at besvare den overordnede problemstilling.

Dokumentarmateriale findes i mange forskellige former, både i form af ren tekst samt i en kombination af tekst og billeder. Eksempelvis kunne det være en avisartikel eller en rapport. Når disse dokumenter bruges i forskning, bliver det der udgør dokumentet til empirisk materiale (Mik-Mayer, 2005: 293).

Litteraturmateriale danner grundlag for en mere specifik analyse, da materialet er identificeret og ikke påvirkes af forskerens forhåndsforståelse i analysen (Justesten, 2005: 215). Det skyldes, at forskerne ikke er involveret i produktionen af dokumentet, som som udgangspunkt ikke er designet til at indgå i den konkrete kontekst, det bruges i (Lynggaard, 2015: 156). En anden fordel ved at bruge dokumentanalyse er at det udelukker en vigtig fejlkilde ved analyse af empirisk materiale, da informanten i undersøgelsen ikke var klar over, at materialet skulle bruges til at afklare problemstillingen. I dokumentanalyse er det vigtigt at have for øre at dokumentere ikke er en virkelighed, men virkelighed under bestemte forhold i en bestemt social kontekst på et bestemt tidspunkt (Dahler-Larsen, 2005: 236-252).

Dokumentanalysen bruges i denne projektrapport til at belyse hvordan præstation ift. Petersenteori om præstationssamfundet, udgør en barriere for inklusion af unge med autisme spektrum forstyrrelse. Dokumentmaterialet konsulteres med henblik på at identificere hvordan præstationssamfundet krav, kan tolkes som en barriere for at personer med autisme oplevede inklusion på ungdomsuddannelser i Danmark. Det vil sige at jeg have i sigte at finde empiri der kunne besvare dette. Derfor har mit valgt været at udplukke data eller information der fortæller noget om de unges egne oplevelsers af inklusion i ungdomsuddannelserne. En bedre fremgangsmåde ville dog have været hvis jeg selv have produceret empiri, det kunne f.eks. have været i form af kvalitative dybdegående interviews.

Da dette ikke var muligt i mit tilfælde, valgte jeg at bruge data i form af kvalitative interviews fra Beck (2020) kvalitative forskningsprojekt, De unge autisters kamp for anerkendelse – En undersøgelse af deltagelsesmulighederne for unge med autisme og lignende støttebehov på uddannelsesområdet. Undersøgelsen omhandler hvordan og hvorledes man kan forbedre disse unges muligheder for deltagelse på uddannelsesområdet. En fordel ved at bruge data der er lavet af Beck, i min egen undersøgelse er at, udsagnene kommer fra personer med en autisme spektrum forstyrrelse og deres oplevelser med uddannelsessystemet, hvilket repræsenterer deres virkelighed. Dog skal det pointeres at de udsagn jeg vælger at fremhæve i min analyse, beskriver ikke en virkelig der gør sig gældende for alle unge med autisme og deres oplevelse med uddannelsessystemet i Danmark, men at de kan sige noget om min problemstilling. Derudover supplerer jeg analysen med en enkelt artikel fra Jyllands-Posten: *De svære frikvarterer var med til at slutte Alexander Nærum-Andersens tid som elev i folkeskolen* Udvælgelseskriterie for valget af denne artikel var her også at jeg ønsker at bidrage med personer med autisme egne oplevelser. Det skal dog fremhæves at denne artikel omhandler oplevelser af den almene folkeskole men giver ligeledes et vigtigt indblik i inklusion, da problemerne også forventes at være tilstede i gennem uddannelsessystemet.

Teori

I dette afsnit gennemgår jeg den teori, som jeg anvender i projektet til at belyse hvordan præstationssamfundet påvirker unge med ASF diagnosen.

Teorien om Præstationssamfundet

Sociologen Anders Petersen giver sit bud på hvilke samfundsmæssige betingelser i vores samtid sætter rammerne for det enkelte individ og hvordan præstation er blevet til den primære sociale kompetence i nutidens samfund i sin bog ”Præstationssamfundet”.

Peterson mener, at konkurrencesamfundet og dets neoliberale ideologi er baggrunden for præstationssamfundets fremkomst. Peterson beskriver, hvordan økonomisk tankegang er institutionaliseret og hvorfor individer skal være parate til at konkurrere på det globale arbejdsmarked. Når Petersen beskriver, at konkurrencestaten kan betragtes som fundamentet for præstationssamfundet, henviser han til, hvordan konkurrencetilstanden repræsenterer et

skridt væk fra den traditionelle velfærdsstat. Med fremkomsten af konkurrencestaten er der også opstået et nyt syn på samfundet og menneskeheden. I den stadig hårdere globale konkurrence er individer reduceret til arbejde for nationalstaten. Til dette kræves det, at individer er i stand til at realisere sig selv og indse denne nytte (Petersen 2016:60).

Petersen trækker på blandt andre sociologen Alain Ehrenberg, når han karakteriserer den individtype samtiden efterspørger. Ehrenberg mener, at præstationssamfundet påvirker alle, hvori normative idealer er blevet demokratiseret og ophøjet til sociale regler. Vist nok varierer udførelsen sig, men konsekvenserne af idealerne berører alle. (Petersen 2016: 68) Endvidere bliver den individuelle præstation gjort anerkendelsesværdig og hyldet i præstationssamfundet, hvor individerne bruger *“deres eget selv som det primære værktøj”* i ræset efter succes (Petersen, 2016:68). Hertil ligger ansvaret på den enkelte, hvorfor præstationssamfundet er gennemsyret af en norm om selv ansvarliggørelse.

Der eksisterer et socialt påbud i præstationssamfundet. Det vil sige, at individer løbende skal udvikle sig selv og sine evner. Hvis disse krav og forventninger ikke opfyldes, vil individer opleve konsekvenser, herunder at blive udelukket fra muligheder. Som Petersen mener, uden personlig præstation er der ingen udvikling, så risikoen for social, kulturel og økonomisk marginalisering øges. På den måde er der et socialt påbud om konstant selvrealisering, der søger for at individet er i stand til at præstere (Petersen 2016:69).

Uddannelsespolitikken

Ændringerne i gymnasie- og ungdomsuddannelserne skal ses ud fra ændringerne i forskellige former for samfundsstrukturelle ændringer siden 1990'erne. Danmarks overgang fra en velfærdsstat og et industrisamfund til et globaliseret videns- og konkurrencesamfund, og ændringer i statens funktioner, opgaver og offentlige sektor. Med disse ændringer skal staten skabe incitamenter for enkeltpersoner og lokalsamfund til at maksimere deres egne interesser og bruge deres egne ressourcer ved at styrke autonomien. Dette opnås gennem større brug af selvledelsesteknikker, flere test og eksperimenter og fokus på, at individer kan lære hurtigere og bestå uddannelsessystemet hurtigere for at drage fordel af deres evner på arbejdsmarkedet. Det enkelte individ forventes at komme hurtigere igennem uddannelsessystemet for så at bruge sine kompetencer på arbejdsmarkedet (Petersen, 2016:59-62).

Andres Petersens teori om præstationssamfundet og dens logik, kan give et kritisk blik på vores samtid og dens betingelser, som kan opleves for personer ift. Uddannelsessystemet, men teorien er generaliserende og overser mange andre mulige barrierer der er for personer med autisme og deres deltagelsesmuligheder i uddannelsessystemet. Teorien tager således ikke megen højde for at det enkelte individ forskelligheder og kompleksitet.

Analysestrategi

Pedersen teori om præstationssamfundet, vil jeg bruge som en teoretisk forståelse af den tid og samfund vi lever i dag. Udover det, vil jeg anvende hans teori til at analysere og fortolke hvordan præstationen og præstationssamfundet 'logik' påvirker personer med ASF's vej igennem uddannelsessystemet.

Desuden kan teorien også bruges til at kigge på de strukturelle vilkår som gør sig gældende på ungdomsuddannelser. Altså hvordan præstationen og præstationssamfundet logik påvirkes på et strukturplan og hvad det betyder for personer med autisme og trivsel i uddannelsesrammer.

Analyse

Min analyse er inddelt i følgende temaer med underoverskrifterne: Barrierer for sociale netværk, Krav om at være omstillingsparat, uoverskuelige rammer og Manglende tid og ressourcer. Jeg har valgt disse områder fordi de fremgår af Anders Petersens kritiske syn på samtiden samt min forståelse af autisme diagnosen og de udfordringer personer med autisme har.

Barrierer for sociale netværk

En egenskab for at kunne præstere, er ligeledes den enkeltes evne til at stå til rådighed og indgå i sociale relationer (Petersen 2016: 71). Kravet om at den enkelte skal involvere og investere sig selv forbinder sig ikke kun ved arbejdspladsen, derved skal den enkelte også have involvering i andre sociale sammenhænge, som fritid og andre sociale mødesteder (Petersen 2016: 71-72). I nedenstående beskriver en kursist, hvordan kravet om at indgå i sociale relationer bidrog til at han måtte droppe ud af almene gymnasiet på grund af stress:

”Det var i år 2016, hvor jeg efter en uge eller to uger blev sygemeldt med stress. Fordi jeg blev ramt af nogle tvangstanker. Fordi det var et helt andet miljø, end de steder, hvor jeg har gået før, hvor vi arbejdede i grupper og sådan noget. Hvor den gruppe som jeg var med i, den ignorerede mig fuldstændigt, og det var sådan set ikke helt med til at hjælpe på det, når man kun går op i det her med alkohol og damer og sådan noget (...) Og jeg var ikke med i det sociale, for det var ikke noget, som interesserede mig på daværende tidspunkt. Så det var den ene side af mistrivlsen. Det gjorde at efter to uger, så følte jeg mig lidt ensom (...) men rent fagligt var det sådan set fint nok. Så det var det sociale, som ikke fungerede på det tidspunkt” (Interview med Kursist nr.1 fra 2.årgang 00:20-02:05) (Beck, 2020:64).

Det kan analyseres af overstående krav, som Petersen beskriver med henblik på at det pres om at indgå i sociale relationer kan forstås som et slags arbejde og en måde at stille sig selv til rådighed, øger individets mulighed for selvudvikling og sine kompetencer og dermed ens præstation (Petersen 2016: 71-79). Kursistens udfordringer ved socialt samspil grundet sin autisme diagnose, opleves som en barrier for hans muligheder inkluderes. Og hvis man følger Petersen, bliver disse udfordringer en barrier for kursistens mulighed for selvudvikling, forbedre sine kompetencer og til sidst muligheden for at præstere godt. At være stand til at engagere sig i sociale og faglige netværk er ifølge Petersen et krav og en afgørende evne, hvis individet vil præstere godt og anerkendes af samfundet. Kursistens udtalelser i overstående citat kunne tolkes som at de barrier som han oplever med socialt samspil, begrænser hans muligheder for at deltage i sociale netværk på gymnasiet og dermed ikke optimere det som et netværk kan give. Således kunne hans udtalelse eksemplificere at betingelserne i præstationsamfundet kan være svære for personer at håndtere.

I den forbindelse synes det dog værd at fremhæve at muligheden for succes i sociale netværk eller fællesskaber for personer med autisme kun er afhængig af individet, er en forsimplet antagelse. Faktum er at denne antagelse ikke tager højde for de barrierer, som besværliggør social deltagelse for personer med autisme. Desuden er sociale kompetencer, evnen til at kommunikere og interagere hensigtsmæssigt helt centrale i det samfund vi lever i dag, hvilket gør at de sociale udfordringer som personer med autisme har, bliver tydelige. Derfor kan forklaringen på at unge med autisme er særligt udfordrede ikke kun findes i det enkelte individ, men at udfordringerne sker i samspil mellem samfundet og den unge (Videncenter for Autisme, 2006 :25).

Et andet eksempel på at sociale udfordringer spænder ben for børn og unge med autisme i den almene skolen ses i en artikel om Alexander Nærum Andersen. Nærum-Andersens mor fortæller, at selvom han fik støtte ni timer om ugen i klassen og gik på nedsat tid, var det ikke nok. De sociale udfordringer som han oplevede i frikvarterne som han delte med flere hundrede elever, betød at han blev flyttet til en specialskole for børn med autisme og ADHD. Nærum-Andersens mor fortæller dog at selvom hun er glad for at hendes søn trives i specialskolen er hun bekymret for hans muligheder af inklusion uden for de trygge rammer: *”Han trives på specialskolen. Men ulempen er, at han på en almindelig folkeskole i højere grad ville (...) lære, hvordan livet er ude i samfundet (...) han bliver nødt til at lære at kommunikere med almindelige mennesker, der ikke også er autister.”*

Dette siger noget om vigtigheden af at kunne indgå i forskellige sociale netværk som samtiden opstiller, da hvis vi følger Petersen, er begrænsede sociale evner en barrier for at deltage i sociale netværk og dermed realisere de muligheder et netværk kan give. Derfor kan konkrete tiltag som bidrager til at forbedre sociale kompetencer hos personer med autisme spille en vigtig rolle i at de opnår at udvikle værdifulde sociale relationer, i og uden for skolens rammer.

Krav om at være omstillingsparat og uoverskuelige rammer

Petersen beskriver kravet om *”vedvarende aktivitet”*, som en præmis for at præstere, der gennemsyrrer præstationssamfundet *”(...) i den forstand, at præstationsindividet konstant skal holde sig selv i aktivitet og dermed undgå pinslen ved at stoppe op og gå i stå. Eller endnu værre: at sakke bagud og blive en taber”* (Petersen 2016: 70). Aktivitet ser Petersen som et paraplybegreb, der dækker over betingelse om fleksibilitet, omstillingsparathed, tilpasningsdygtighed, initiativrigdom etc. (Petersen 2016: 70). De oplyste begreber anskuer Petersen som idealer og sociale regler for alle individer for at opnå anerkendelse (Petersen 2016:70).

Udfordringer ved at håndtere de krav og forventninger om præstationssamfundet ideal fremgår i et interview lavet af Back (2020), når en kursist på HF Inklusion fortæller om sin tidligere oplevelse på et alment gymnasium: *”Der var meget gang i den, og der sker hele tiden noget, og man skal være på. Der bliver forventet meget af en (...) Der var hele tiden larm, og der skete hele tiden nye (...) hurtigt bliver man sådan forvirret, og jeg kunne ikke koncentrere mig, og jeg havde i forvejen svært ved at koncentrere mig, fordi jeg havde ADHD. Både asperger og ADHD. Fordi jeg havde det svært. Fordi jeg havde brug for, at der var nogle*

faste rammer.” (Interview med Kursist nr.2 fra 2.årgang 05:16-06:35, Beck 2020: 68)

Det kan udledes fra overstående citat at den kvindelige kursist oplever kravet til omskiftelighed værende problematisk. At skolens rammer er præget af konstante forandringer og krav om at være omstillingsparat er udfordrende for hende, grundet at hun har både autisme og ADHD. Dermed bliver det hendes egen skyld at hun ikke trives ved præstationsfundets normative og kulturelle ideal om at omskiftelighed og omstillingsparathed i undervisningen, gavner elevernes faglighed og konkurrenceevne (Petersen 2016: 57-62). Det tyder på ud fra overstående udtalelse at kravet om omstillingsparathed og konkurrencekultur, som kan eksistere på almene gymnasier, er udfordrende for personer med autisme. Kursistens udtalelse kunne desuden tolkes, som at idealet om at kunne præstere er belastende og tager ikke højde for andre behov.

Manglende tid og ressourcer

Da inklusionsloven blev vedtaget i 2012, blev det blandt andet vedtaget at de sparede penge man sparede på specialklasser og skoler, skulle bruges på at uddanne og klæde folkeskolelærere på, fordi inklusionsloven ikke skulle være en spareplan og ramme børnene. Men, blot en måned efter at inklusionsloven trådte i kraft, var der allerede beviser på at den havde en negativ indvirkning på børn med handicap, da lærere i den almene folkeskole ikke er uddannede til at undervise børn og unge med særlige behov (Baviskar et al 2014: 105, 116). Dette kan også ses i sammenhæng med, kravet om flere tests, hurtigere gennemførelsesfrekvens og certificeringskrav til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser. For at forbedre effektiviteten og konkurrenceevnen i disse institutioner, har de også gennemført omstruktureringer, besparelser og reduktioner gøre disse institutioner mere effektive og konkurrencedygtige (Petersen 2016) i form af eksempelvis af folkeskolereformer, gymnasireformer, osv. (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2013: 1-20; Uddannelses- og Forskningsministeriet 2018). Hertil synes det væsentligt at fremhæve at politik og uddannelsessystemer ikke kan adskilles, fordi at det er regeringen der beslutter hvordan pengene skal fordeles, hvorfor vi har set nedskæringer på især uddannelsesområdet (Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2019). Det kan virke som en omfattende opgave for uddannelserne, da de i dette tilfælde skal opfylde de individuelle behov hos eleverne og på samme tid favne dem alle kollektivt. Udfordringer ved denne opgave eksemplificerer en kursist på HF inklusion, når han udtaler sig om sin tid på almene gymnasium:

“Lige meget hvad så har der være mange mennesker i klassen, lige meget hvad har der været rigtig meget larm og både i timerne og i pauserne. Så var der rigtig meget larm. Og der blev ikke taget særlig meget hensyn (...)” (Interview med Kursist nr.4 fra 2.årgang 01:11-01:56) (Beck, 2020:67-68).

Det kunne tolkes at kursistens oplevelse af at have behov for mindre larm, færre elever og faste rammer, samt særlig støtte ikke anderkendes som værdifuldt ud fra det faktum at det bryder med en af præstationsindividets opgaver om at være modstandsdygtig (Petersen 2016: 93-94).

I præstations- og konkurrencesamfundet skal ”præstations individer” optimere og maksimere tiden, for at nå så meget som muligt (Petersen 2016:72). Det kunne være en del af forklaringen hvorfor lærer på de almene gymnasier ikke har tid nok til at tilgodese den enkelte elevs behov, da lærerne pålægges såvel som eleverne idealet om at være mest muligt effektive på kortere tid. En væsentlig del af denne forklaring er dog det økonomiske aspekt, da grundet økonomiske besparelser er der ikke nok lærer til de forskellige ungdomsuddannelser, heriblandt det almene gymnasium og derfor kan det ikke lade sig gøre at lave mindre klasser (Danmarks Lærerforening, 2019).

Konklusion

Formålet med projektet var at undersøge hvilke udfordringer unge personer med Autisme Spektrum forstyrrelse diagnosen har ved inklusion i ungdomsuddannelserne.

Undersøgelsen viste at en del af personer med ASF har udfordringer på flere forskellige områder. Litteraturen samt forskellige forskningsindslag fremhæver vanskeligheder ved socialt samspil, som en barriere for at indgå i fællesskaber både i og uden for skolen. Disse vanskeligheder har det med at forværres på grund af den manglende forståelse der er i samfundet for autisme som et handicap. Forskningen indikerer, at udfordringer ved socialt samspil ofte forværres i puberteten, på grund af mere kompleksitet i kommunikationen mellem de unge.

Jeg har desuden undersøgt om præstationskrav på ungdomsuddannelserne er en barriere for inklusion, og hvilken rolle samtiden spiller ind i det forhold. Ud fra min analyse af hvordan samtiden opstiller en række forskellige krav til unge på ungdomsuddannelserne i Danmark. Kulturen er præget af fokus på præstationer og konkurrence, ikke alene de faglige aspekter, men også at individet i præstationssamfundet skal kunne præstere socialt. Dermed er konkurrencen blevet en central præmis af at være et individ i præstationssamfundet, man konkurrerer om alt fra social status, succes, uddannelse og meget mere (Petersen 2016: 89-94). Dette kulturelle ideal kan være vanskeligt for personer med autisme at indrette sig efter og kan gå udover deres trivsel, hvilket min undersøgelse viste.

Det viste igennem min litteratursøgning at den danske forskning indenfor område primært beskæftiger sig med folkeskolen, men er mangelfuld når det drejer sig at kunne belyse udfordringer ved inklusion i ungdomsuddannelserne. Det kan undre hvorfor dette område er så lidt udforsket i Danmark, eftersom Danmark ønsker at efterleve handicappolitikken. Med henblik på den internationale forskning beretter den om hvor høj de sociale udfordringer påvirker personer med autisme. Endvidere viste forskningen at angst og depressioner rammer personer med autisme i højere grad end den samlede befolkning. Da skolens rammer kræver at den enkelte elev deltager i forskellige sociale men også ustrukturerede sammenhænge giver dette ekstra pres på denne gruppe af sårbare elever. Dette medfører, at de sociale udfordringer er så store at mulighederne for at opnå tilstrækkelig fagligt udbytte er så ringe. Dette er ikke kun et problem for den enkelte person som ikke trives i klassen pga. dette men også for samfundet. De besparelser som er gennemført på uddannelses igennem tiden må forventes at vanskeliggøre inklusion i ungdomsuddannelserne, hvilket i sidste ende koster for samfundet i form af manglende uddannelse og dermed beskæftigelse af de unge.

Min undersøgelse giver medvirker delvist til at forklare hvorfor personer med autisme ikke inkluderes men et fuldkommet svar syntes at være mere kompliceret end tænkt ved starten af min undersøgelse. Forhåbentlig med et større forskningsbidrag i feltet omhandlende autisme kan give bedre vilkår for disse personer.

Litteraturliste

Bøger

Andersen, Hvidtfeldt Mikkel, Jørgensen, Lars og Davidsen, Søren (2016): Litteratur- og informati- onssøgning i samfundsvidenskaberne. I: Kristensen, Catharina Juul og M. Azhar Hussain. *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Dahler-Larsen, Peter (2005). *Dokumenter som objektiveret social virkelighed*. Kapitel 11 i: Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv – interview, observation og dokumenter af Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna

Justesten, Lise (2005). Dokumenter i netværk. Kapitel 10 i: Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv – interview, observation og dokumenter af Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna

Lynggaard, Kennet (2015): *Dokumentanalyse*. Kapitel 7 I: Kvalitative metoder – en grundbog af Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.), 2010, 1. udgave, 1. oplag, Hans Reitzels Forlag

Mik-Meyer, Nana (2005). Dokumenter i en interaktionistisk begrebsramme. Kapitel 9 i: Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv – interview, observation og dokumenter af Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna

Petersen, A., (2016): *”Præstationssamfundet”*. Hans Rietzels Forlag, 1.udave, 1. oplag, København K.

Petersen, Ole Helby og Triantafillou, Peter (2016): Udarbejdelse af problemstillinger og problemfor- muleringer i samfundsvidenskabelige universitetsopgaver. I: Kristensen, Catharina Juul og M. Azhar Hussain. *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Rienecker, L, Jørgensen, PS & Skov, S (2014): *Den gode opgave: håndbog i opgaveskrivning på videregående uddannelser*. 4 udg, Samfundslitteratur.

Ryhl, Charlotte (2016): *Autismevenlig undervisning, viden, forståelse og handling for pædagoger og lærer*. København: Hans Reizels forlag.

Tangaard L., og Brinkmann, S., (red) 2010: *"Kvalitative Metoder En Grundbog"*. Hans Rietzels Forlag, København K.

Triantafillou, Peter (2016): Analyse af dokumenter og dokumentation. I: Kristensen, Catharina Juul og M. Azhar Hussain. *Metoder i samfundsvidenskaberne*. Samfundslitteratur, Frederiksberg.

Love og erklæringer

Det Europæiske Råd (1990) *Resolutionen vedtaget af rådet og undervisningsministrene, forsamlet i rådet - vedrørende integration af handikappede børn og unge i almindelige uddannelsessystemer*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:41990X0703\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:41990X0703(01)&from=DA)

Det Europæiske Råd (2003) *Rådets resolution om lige uddannelsesmuligheder for handikappede og studerende* [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003G0607\(01\)&from=DA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003G0607(01)&from=DA)

Forenede Nationer (1948) Verdenserklæringen om menneskerettigheder https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/dns.pdf

Salamanca Erklæringen (1997) *Salamanca Erklæringen og Handlingsprogrammet for Specialundervisning* <http://static.uvm.dk/Publikationer/1997/salamanca.pdf>

Rapporter og artikler

Baviskar, S., Dyssegaard B.C., Egelund N., Lausten M., Lynggaard M., (2014):

”Kommunernes omstilling til øget inklusion pr. 1.marts 2014”

Beck, Sune 2020: *De unges kamp for anerkendelse – En undersøgelse af deltagelsesmulighederne for unge med autisme og lignende støttebehov på området*. Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet.

Danske Handicaporganisationer (2019): *”Mange Unge med Handicap får ikke en ungdomsuddannelse”*. Dansk Handicap Organisationer, Høje Taastrup.

DJØF 2017: *”Studielivsundersøgelse 2017. Studiekvalitet, stress og fysiske rammer”*.

<https://www.djoef.dk/~media/documents/djoef/d/dj-oe-f-analyse/studielivsunders-oe-gelse-2017-rapport.pdf?la=da&hash=55CC8DC1BA870BC7CB64852B59147158CF1839C5>

Inklusionsundersøgelse (2021) Landsforeningen Autismes

Lüddeckens, J. Approaches to Inclusion and Social Participation in School for Adolescents with Autism Spectrum Conditions (ASC)—a Systematic Research Review. *Rev J Autism Dev Disord* **8**, 37–50 (2021). <https://doi.org/10.1007/s40489-020-00209-8>

Lugnegård, T., Hallerbäck, M.U. and Gillberg, C. (2011), “Psychiatric comorbidity in young adults with a clinical diagnosis of Asperger syndrome”, *Research in Developmental Disabilities*, Pergamon, Vol. 32 No. 5, pp. 1910–1917.

Mazurek, M.O., & Kanne, S.M. 2010. Friendship and internalizing symptoms among children and adolescents with ASD. *Journal of Autism and Developmental Disorders* **40**(12): p.1512–1520.

Mukaddes, N. M., & Fateh, R. (2010). High rates of psychiatric co-morbidity in individuals with Asperger's disorder. *The world journal of biological psychiatry : the official journal of*

the World Federation of Societies of Biological Psychiatry, 11(2 Pt 2), 486–492.

<https://doi.org/10.1080/15622970902789130>

Nielsen, Chantal Pohl (2016) Sammenfatning i *Inklusion i folkeskolen - sammenfatning af resultaterne af inklusionspanelet*. Nielsen, Chantal Pohl og Rangvid, Beatrice Schindler (red) SFI - Det nationale forskningscenter for velfærd og Aarhus Universitet - DPU

Skafle, I., Nordahl-Hansen, A. and Øien, R.A. (2020), “Short Report: Social Perception of High School Students with ASD in Norway”, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, Springer, Vol. 50 No. 2, pp. 670–675.

Vestergaard, Morten (2021): De svære frikvarterer var med til at slutte Alexander Nærum-Andersens tid som elev i folkeskolen. *Jyllands-Posten* (16/02-2021).

Williams, E. I., Gleeson, K., & Jones, B. E. (2017). How pupils on the autism spectrum make sense of themselves in the context of their experiences in a mainstream school setting: A qualitative metasynthesis. *Autism : the international journal of research and practice*, 23(1), 8–28. <https://doi.org/10.1177/1362361317723836>

Internetkilder

Danmarks Lærerforening. (21. november 2019). *Lærerstillingerne fosser ud af folkeskolen*. <https://www.dlf.org/nyheder/2019/november/laererstillingerne-fosser-ud-af-folkeskolen> [12/10/2021].

Det Nationale Forsknings og Analysecenter For Velfærd (VIVE 2016), VIVE 2016: ”Personer med handicap. Hverdagsliv og levevilkår 2016”. https://pure.sfi.dk/ws/files/1045522/personer_med_handicap_pdfa.pdf Opslag [23/10/2021].

Landsforeningen Autisme (Juni 2016) Forsørgelsesgrundlag for mennesker med autisme <https://www.autismeforening.dk/media/2130/forsoergelsesgrundlag-for-mennesker-med-autisme.pdf> [10/11/2021].

Landsforeningen Autisme: *Om autisme*. <https://www.autismeforening.dk/om-autisme/>. Opslag [25/10/2021].

Landsforeningen Autisme: *Tal og undersøgelser*: <https://www.autismeforening.dk/presse/tal-og-undersogelser/>. Opslag [25/10/2021].

Landsforeningen for Autisme *Hvad er autisme*

<http://www.autismeforening.dk/autismeForening.aspx?linkId=1> Opslag [25/10/2021]

National Autismeplan (Center for Autisme) 2006: "*Opsporing og*

udredning" https://www.centerforautisme.dk/media/218912/NAP_Opsporing_web.pdf [20/11/2021].

National Autismeplan (Center for Autisme) 2006: "*Ungdom*"

https://www.centerforautisme.dk/media/218921/NAP_Ungdom_web.pdf Opslag [20/11/2021].

Psykisatri foden-Autisme <https://psykiatrifonden.dk/diagnoser/autisme> [10/11/2021].

Social- og Ældreministeriet (2012) *Fra konvention til kommunal handicappolitik- Et inspirationsmateriale om brug af FN's handicapkonvention i kommunale handicappolitikker*

<https://sm.dk/publikationer/2012/maj/fra-konvention-til-kommunal-handicappolitik> Opslag [28/12/2021].

Socialstyrelsen (2021) *Om autisme*

<https://socialstyrelsen.dk/handicap/autisme/om-autisme> Opslag [31/10/2021]

Uddannelses og Forskningsministeriet 2018: "*Aftale om dobbeltuddannelse*"

<https://ufm.dk/uddannelse/indsatsomrader/begransning-af-dobbeltuddannelse> Opslag [23/10/2021].

Uddannelses- og Forskningsministeriet. (25. september 2019). *Regeringen stopper omprioriteringsbidraget på uddannelse.*

<https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2019/regeringen-stopper-omprioriteringsbidraget-pa-uddannelse> [15/12/2021].

Undervisnings og Forskningsministeriet 2013: "*Reform af SU-systemet og rammerne for studie gennemførelse*" <https://ufm.dk/lovstof/politiske-aftaler/reform-af-su-systemet-og->

rammerne- forstudiegennemforelse/reform-af-su-systemet-og-rammerne-for-
studiegennemfoerelse.pdf Opslag [10/12/2021]